

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/archiwa/pion-archiwalny-ipn/katowice/przykladowe-dokumenty/36415,Pacyfikacja-KWK-Wujek.html>
27.02.2026, 07:33



[illegible]

Katowice 14.12.1961

PROKLAMACJA
ZATOGI KOPALNI NIEGA KAMIENNEGO
"WUJEIC"

W związku z ogłoszonym "STANEM WOJENNYM"
oraz aresztowaniem działaczy związku
"SOLIDARNOŚĆ".
NA HOSDNICA zatogi, podjęto jednomyślne
uchwałę zarządzającą

- zwolnienia działaczy związkowych
internowanych w nocy 12-13 grudnia 1960.
- Nie podjęcia pracy do momentu
pozwolenia się na kopalni WUJEIC
przewodniczącego Jona Luchwiczaka
- w przeciwnym wypadku podejmujemy
okupację zakładu

Jeszcze Polska NIE ZGNIĘŁA

[illegible]

Katowice 14. 12. 1961

103

PROKLAMACJA

ZACŁOGI KOPALNI NIEGA KAMIENNEGO
"WUJEIC"

W związku z ogłoszonym "STANEM NOŻENIANYM"
oraz ogłoszeniem strajkowy związek
"SOLIDARNOSĆ".
NA HOSDNIAC ZACŁOGI podjęto jednomyślnie
uchwałę zarządzającą

- zwolnienia strajkujących zmuszających
internowania w nocy 12-13 grudnia 1961.
- Nie podjęcia pracy do momentu
pozwolenia się na kopalni kujeic
przewodniczącego Jona Luchwiczaka
- w przeciwnym wypadku podejmujemy
okupację zakładu

Jeszcze Polska NIE ZGINIEA

[illegible]

WOJSKOWA PROKURATURA GARNIZONU A
W GLIWICACH

Znak akt: Pg.61.II.7/81

159
285

P O S T A N O W I E N I E

o umorzeniu śledstwa

Gliwice, dnia 20 stycznia 1982r.

Prokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Gliwicach
porucznik Janusz Brol, po rozpatrzeniu śledstwa w sprawie dotyczącej
ucieczki broni palnej przez funkcjonariuszy MO w dniu 16.12.1981r.
na terenie WK "Wujek" w Katowicach i po przeanalizowaniu zebranych
w toku tego śledstwa materiałów dowodowych

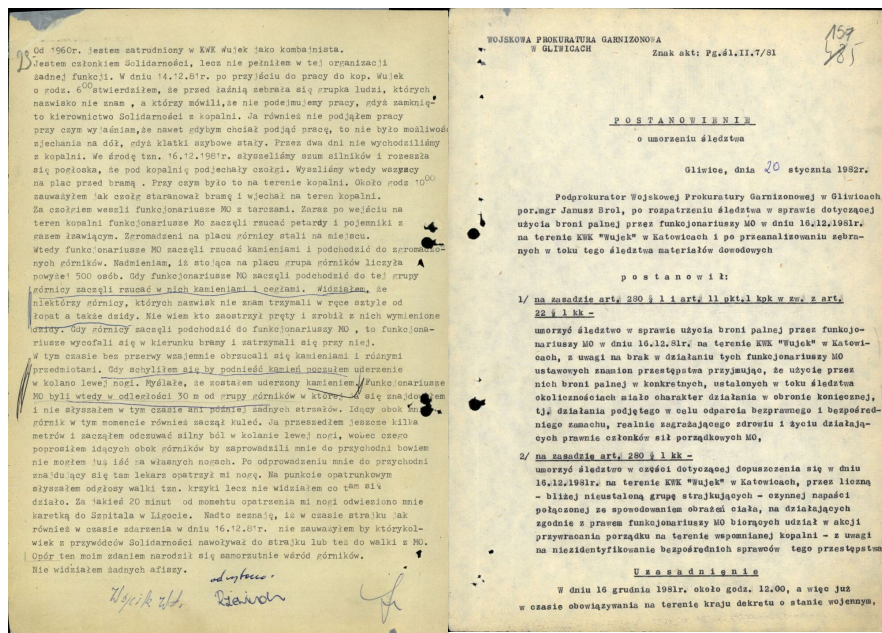
p o s t a n o w i ł :

1/ na zasadzie art. 280 § 1 i art. 11 pkt 1 kpk w zwz z art. 22 § 1 kk -
umorzyć śledstwo w sprawie ucieczki broni palnej przez funkcyj-
nariuszy MO w dniu 16.12.81r. na terenie WK "Wujek" w Katowic-
ach, z uwagi na brak w działaniu tych funkcjonariuszy MO
ustawowych znamion przestępstwa przysługujące, że ucieczkę przez
nich broni palnej w konkretnych, ustalonych w toku śledstwa
okolicznościach miało charakter działania w obronie komunisty,
tj. działania podjętego w celu odparcia bezprawnego i bezpośre-
dniego zmusu, realnie szkodliwego zdrowiu i życiu działania
grupami członków sił porządkowych MO,

2/ na zasadzie art. 280 § 1 kk -
umorzyć śledstwo w części dotyczącej dopuszczenia się w dniu
16.12.1981r. na terenie WK "Wujek" w Katowicach, przez liczną
- bliżej nieustaloną grupę strzelających - wypadu napadci
połączonych ze spowodowaniem obrażeń ciała, na strzelających
zgodnie z prawem funkcjonariuszy MO wsiadających w ałoj
przyspieszenia porządku na terenie wspomnianej lokalności - z uwagi
na niezidentyfikowanie bezpośrednich sprawców tego przestępstwa

U z a s a d o n i e n i e

W dniu 16 grudnia 1981r. około godz. 12.00, a więc już
w czasie obowiązywania na terenie kraju dekretu o stanie wojennym.



Pacyfikacja KWK „Wujek”

13.09.2016

Po wprowadzeniu stanu wojennego niektóre kopalnie i huty na Górnym Śląsku i w Zagłębiu podjęły strajk. Siły wojska i MO pacyfikowały kolejne zakłady, m.in. 15 grudnia KWK „Manifest Lipcowy” w Jastrzębiu, 16 grudnia – KWK „Wujek” w Katowicach. W obu kopalniach wobec strajkujących górników użyto broni: w Jastrzębiu było czterech rannych, a w Katowicach (poza rannymi) dziewięć ofiar śmiertelnych. Na miejscu zginęło sześciu górników: Józef Czekalski, Józef Giza, Ryszard Gzik, Bogusław Kopczak, Zbigniew Wilk i Zenon Zając. W kolejnych dniach w szpitalach odniesionych ran zmarli Andrzej Pełka, Joachim Gnida i Jan Stawisiński. Ten ostatni pochodził z Pomorza; gdy do jego rodziny dotarła informacja o postrzeleniu i ciężkim stanie Jana, jego matka przyjechała do Katowic i zatrudniła się jako salowa w szpitalu, aby być przy synu. Pracowała tak aż do jego śmierci 25 stycznia 1982 r., a potem przyjeżdżała na wszystkie procesy zomowców, jakie toczyły się przed katowickimi sądami.

Najaktywniejsi uczestnicy strajku zostali aresztowani, a następnie skazani na kary więzienia. Pogrzeby zamordowanych były zabezpieczane przez kilkudziesięcioosobowe siły MO i SB.

Akcją pacyfikacji dowodził płk Kazimierz Wilczyński, dowódca ZOMO (nadzór sprawowali: płk Jerzy Gruba, Komendant Wojewódzki MO i ppłk Marian Okrutny, Zastępca Komendanta Wojewódzkiego ds. MO), zaś do górników strzelali funkcjonariusze z Plutonu Specjalnego ZOMO. Jeszcze w styczniu 1982 r. umorzono wszczęte wobec nich śledztwo uznając, że działali w obronie koniecznej. W 1997 r., po procesie trwającym od 1993 r., zostali uniewinnieni; podobny wyrok zapadł po drugim procesie, w 2001 r. Dopiero w trzecim procesie, zakończonym w 2007 r., byli zomowcy zostali uznani za winnych strzelania do górników i skazani na kary pozbawienia wolności od 2,5 roku do 11 lat (największą karę otrzymał dowódca Plutonu Specjalnego, Romuald Cieślak, jednak po apelacji w 2008 r. zmniejszono ją do sześciu lat; z kolei pozostałym wymiar kary zwiększono do 3,5–4 lat).

W latach 80-tych upamiętnienie zamordowanych górników nie było możliwe, chociaż na miejscu ich śmierci postawiono krzyż, składano wieńce i kwiaty. Co roku 16 grudnia ludzie gromadzili się pod kopalnią „Wujek”, aby oddać hołd poległym. Byli za to aresztowani, zatrzymywani lub/i karani grzywnami. Dopiero w październiku 1989 r. zarejestrowano Społeczny Komitet Budowy Pomnika

Ku Czci Górników Kopalni Węgla Kamiennego Wujek w Katowicach Poległych 16.12.1981; jego przewodniczącym został Kazimierz Świtoń. Pomnik poświęcono i odsłonięto 15 XII 1991 r. W grudniu 2015 r. górnicy zostali pośmiertnie odznaczeni Krzyżami Wolności i Solidarności.

Prezentowane fotografie pochodzą z zasobu Oddziałowego Archiwum IPN w Katowicach. Część z nich została wykonana podczas samej pacyfikacji kopalni i dołączona do akt z procesów przeciwko byłym zomowcom. Inne zostały zrobione w trakcie operacyjnego zabezpieczania pogrzebów górników oraz (w późniejszych latach) osób upamiętniających pacyfikację kopalni i poległych.

Więcej dokumentów i fotografii można znaleźć w plikach pdf stanowiących załączniki do niniejszej strony.

Oprac. Anna Badura na podstawie AIPN Ka 841, www.encyklopedia-solidarnosci.pl,
www.scwis.org.pl, www.muzeum-wujek.pl

Pliki do pobrania

[Pacyfikacja KWK "Wujek" - wybór dokumentów \(pdf, 9.3 MB\)](#)

[Pacyfikacja KWK "Wujek" - wybór fotografii \(pdf, 1.58 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Dokumenty